BESTUURSOPDRACHT VEILIGHEID

Samenwerken voor een veilige en weerbare stad

Inleiding

Het afgelopen jaar is de aandacht op verschillende veiligheidsonderdelen flink toegenomen. In de stad, in de media en in de raad wordt steeds vaker zichtbaar gemaakt waar mensen last van hebben en wat mensen aangepakt willen zien. Dit kan gaan over de aanpak van woonoverlast, de aanpak van louche zorgkantoren, maar ook over de drugsdealers in de stad en jeugd die zich misdraagt.

De 2 jaar corona heeft hier wellicht aan bijgedragen. Het eerste jaar van de pandemie verdween veel onder de radar, de gemeente was met haar partners ook beperkt in haar handelingsruimte. Veel capaciteit werd opgeslokt. In deze periode kwam het openbare leven op een laag pitje te staan.

Nu de pandemie zijn kracht verliest en veel beperkingen weer verdwijnen, voelen we de energie in de stad die vrij komt. Echter, er is ook veel opgespaarde en ongeremde energie en dat kan tot problemen leiden, ook omdat mensen gewend zijn geraakt aan het rustigere openbare leven dat er tijdens de pandemie was.

In de aanloop naar de verkiezingen van de GR2022 is een stadsgesprek gehouden. Hier is veiligheid als belangrijk onderwerp naar voren gekomen. De verkenners hebben dit onderwerp dan ook prominent in hun verslag opgenomen, waarbij is aangegeven dat er zowel op het gebied van sociale-, fysieke– en digitale veiligheid ingezet moet worden. De nieuwe coalitie heeft deze aanbeveling overgenomen en deze bestuursopdracht dan ook opgenomen in haar coalitieakkoord.

De nieuwe burgemeester heeft in de eerste maanden van zijn termijn ook enkele ontwikkelingen waargenomen die in deze lijn passen. In zijn brief aan de gemeenteraad d.d. 30 maart 2022 heeft de burgemeester aangeven dat ook bij hem dit thema hoog op de agenda staat,

Daarbij gaat het onder meer over veiligheid in de binnenstad, zorg en veiligheid en handhaving. Maar ook over preventie en weerbaarheid van jongeren, drugsoverlast vanwege onze grensligging en drugs gerelateerde ondermijning zoals vastgoed dat in verkeerde handen beland en wordt gebruikt voor bijvoorbeeld drugshandel. Ook de zorg en overlast van verwarde personen is een toenemend thema.

Naast objectieve veiligheid vind de burgemeester van belang om te kijken naar wat subjectieve veiligheid met onze inwoners doet, met andere woorden de beleving van onveiligheid.

Hij heeft aangekondigd met de Raad, partners en betrokken inwoners de komende tijd op programmatische wijze met deze onderwerpen aan de slag te willen En natuurlijk vanzelfsprekend ook binnen het college waar het de veiligheid in de stadsdelen betreft waarbij de wethouders de ogen en de oren zijn van de burgemeester als bestuursorgaan. Hiernaast is ook het samenspel tussen de wethouders handhaving, maatschappelijke opvang, zorg en de burgemeester van groot belang als het om onveiligheid en ondermijning gaat.

De burgemeester wil hier een belangrijk verschil gaan maken de komende bestuursperiode. Er moet weer balans worden gevonden in de normen en waarden. Dit roept om een stevige en zichtbare aanpak van de problemen die er zijn, maar ook op preventie om te voorkomen dat de problemen groter worden of er nieuwe problemen ontstaan. Preventie krijgt ook in het recente coalitieakkoord aandacht met een ‘coördinerend portefeuillehouder preventie veiligheid en jongeren’.

In deze bestuursopdracht worden thema’s en uitdagingen benoemd, die de burgemeester wil uitwerken

Doelstelling

Thema's waar onveiligheid op wordt ervaren en waar een aanpak is gewenst zijn "zorg en veiligheid, ondermijning en de binnenstad". De verkenners hebben de lagen sociale, fysieke en digitale veiligheid benoemd in hun verslag. Deze lagen komen in de 3 thema's terug. Uitgangspunt bij de aanpak is dat we streng zijn voor degene die zich niet aan de regels (wil) houden, maar hulp bieden aan degene die op het juiste spoor wil komen en blijven. Belangrijk is een evenwicht te vinden tussen repressie, preventie en zorg. Doel is de stad weer zichtbaar en voelbaar veiliger te laten zijn voor inwoners en ondernemers. De burgemeester heeft hierin verschillende rollen die hij kan vervullen. Hij is voor alle Enschedeers burgervader, maar zal voor degene die crimineel gedrag vertonen, ondermijnen etc nadrukkelijk de rol van handhaver van de openbare orde pakken vanuit de gedachte dat ongelijke acties ook ongelijk behandeld worden.

(binnen)stad

De binnenstad is een bijzondere wijk doordat hier veel functies samenkomen, dit maakt deze wijk bruisend. Echter, door de concentratie van stedelijke maatschappelijke functies zijn er ook veel sociaal kwetsbaren in de binnenstad, heeft de binnenstad een aantrekkingskracht op drugsdealers doordat de binnenstad nationaal en internationaal goed bereikbaar is.

Er is de afgelopen jaren fors ingezet in de leefbaarheid en veiligheid, maar het is niet genoeg! Kameleon wordt weliswaar doorgezet, maar kan slechts de problemen beheersen of verplaatsen. De doelgroep van deze aanpak rondom het Wilminkplein, de Noorderhagen en de Heurne is complex en hardnekkig, waar een intensivering van gemeente en partners nodig is om het probleem weg te nemen. Daar is een brede aanpak nodig. Dit is voor Glanerbrug ook van toepassing op de drugsoverlast vanwege de ligging bij de grens. Met politie en justitie is afgesproken voor de komende tijd vanuit politie, justitie en gemeente breed, de focus te leggen op de binnenstad en Glanerbrug.

Voor de toepassing van een Lik-op-stuk aanpak wordt de driehoek in stelling gebracht.

Ondanks de inzet, hebben inwoners, ondernemers, maar ook de politiek het gevoel dat er te weinig gebeurt. We moeten dus met elkaar meer laten zien wat we doen en dat vraag extra inzet op communicatief vlak, maar wellicht ook van de gemeente zelf en partners als de politie. Laten zien wat je doet, kan bij deze aanpak bijdragen aan een positievere beleving van het probleem.

Mede door politieke aandacht is de inzet van cameratoezicht in het kader van openbare orde en veiligheid flink toegenomen, het live uitkijken is uitgebreid van 16 naar 46 uur, er is een flexibele camera unit aangeschaft en er wordt geëxperimenteerd bij de fietstunnels. Er is een vraag voor verdere uitbreiding ook in het coalitieakkoord. De burgemeester wenst in onder meer de binnenstad voor drie plekken extra camera's. Ook dit zal extra middelen vergen. Het budget wordt inmiddels fors overschreden, dus er zijn principiële keuzes nodig als ook de politiek een intensivering wenst.

De aanpak in de binnenstad geeft beeld op sociale problematiek die in andere stadsdelen ook aan de orde is. Daar moet ook op worden ingezet om mensen uit bepaalde circuits te halen en een alternatief te bieden. Daarnaast moeten we voorkomen dat er een verplaatsingseffect gaat plaatsvinden naar de randen van de binnenstad of daarbuiten.

Ondermijning

De aanpak van ondermijning heeft verschillende dimensies. Als lokale overheid moeten we nog weerbaarder worden en voorkomen dat we onbedoeld crimineel gedrag faciliteren. We willen voorkomen dat we criminelen 'helpen' door bijvoorbeeld vergunningen en subsidies af te geven, zorgcontracten aan te gaan, vastgoedtransacties te plegen die gefinancierd worden met crimineel geld of waarmee criminelen een dekmantel krijgen voor hun activiteiten.

Een belangrijk instrument om te voorkomen dat we criminaliteit faciliteren is het Bibob-beleid en de uitvoering ervan. Ons BIBOB-beleid is in 2019 uitgebreid en geeft extra druk op ons interne BIBOB-coördinatiepunt. Daarnaast wordt de wet BIBOB binnenkort uitgebreid, waardoor meer werkvlakken

onder deze toetsing vallen. In onze lobby zetten wij in dat hierin ook ruimte komt om zorgfraude onder BIBOB te laten vallen. In de financiële foto is opgenomen om deze functie te versterken om de ontwikkelingen te kunnen opvangen. Maar ondanks een goed BIBOB beleid blijkt dat wij als gemeente hier niet altijd succesvol op kunnen zijn. Recente jurisprudentie n.a.v. de toeslagenaffaire legt meer nadruk op het redelijkheidsbeginsel waardoor de vanzelfsprekendheid van de inzet van BIBOB-beleid minder sterk is geworden.

Zowel in de driehoek als richting het Rijk en de Tweede Kamer zal in het kader van deze opdracht aangedrongen worden op een oplossing die voor Enschede en andere gemeenten de inzet van het BIBOB beleid (nog) effectiever maakt.

Panden sluiten waar criminaliteit wordt gepleegd is een belangrijk instrument om het criminele handelen te verstoren en de openbare orde te dienen. Het wordt zo ook voor de buurt zichtbaar dat er gewerkt wordt aan hun veiligheid. Dit vraag bestuurlijk en juridisch lef. Ook hier wordt door de rechter aan de hand van het redelijkheidsbeginsel kritischer getoetst op de bescherming van de burger tegen het handelen van de overheid. Hier ontstaat spanning omdat bij de inzet van bestuursrechtelijke maatregelen juist de onaantastbaarheid van criminelen aangepakt wordt.

Hiermee hangt samen dat we als gemeente toezicht en handhaving moeten doorzetten (o.a. met MIA-acties, dit zijn integrale controles op horeca, zorgbureau's, garageboxen is) en zo mogelijk moeten intensiveren om het verschil te kunnen maken. De meerjarenstrategie van het RIEC-ON is recent vastgesteld. Hierin zijn speerpunten opgenomen die de komende jaren ons gaan helpen om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken. Een belangrijk speerpunt is een betere gezamenlijke informatiepositie van de partners, zodat we beter kunnen sturen en prioriteren in de aanpak. Om de beschikbare capaciteit en middelen van onszelf en onze partners zo effectief te kunnen benutten, moeten we namelijk samen met onze partners scherpe keuzes en duidelijke afspraken maken. Een ander belangrijk speerpunt is het nadrukkelijker betrekken van nog meer (publieke en private) partijen in de aanpak, zodat legale structuren nog moeilijker misbruikt kunnen worden door criminelen. Verder is het van belang om meer naar de voorkant van problematiek te komen door vroegtijdig interventies te plegen, barrières op te werpen en de voedingsbodem voor criminaliteit te verminderen.

De aanpak van zorgfraude is een thema waarbij criminelen zorggeld misbruiken voor eigen gewin over de ruggen van kwetsbare mensen. We moeten bij de komende aanbesteding nog beter aan de voorkant kunnen screenen om daarmee te voorkomen dat criminelen een voet tussen de deur krijgen. De criminelen zijn opportunistisch en zoeken naar manier om makkelijk en snel geld te verdienen. We zien dat meerdere zorgcriminelen ook handelen in hennep en illegaal vuurwerk.

Samen met de politie, RIEC en partners, moeten we ons beeld van de criminele netwerken die zich in Enschede bevinden, maar ook die in Enschede en daarbuiten opereren versterken. De internationale samenwerking met Gronau, Bad Bentheim en Losser moet versterkt worden om deze Staatsgrens te overbruggen in de aanpak van criminaliteit. Ook kan de burgemeester als lid van het DB Euregio met straks veiligheid in zijn portefeuille hier een goede bijdrage aan leveren.

De aanpak van ondermijning raakt zowel de sociale, fysieke al ook de digitale veiligheid.

Zorg en veiligheid

Naast het ondermijnende aspect van zorg neemt de overlast van mensen met zorg – of juist het ontbreken van de juiste zorg ook veiligheidskwesties met zich mee. Vanuit de casuïstiek constateren we dat deze opgave steeds complexer wordt. De betreffende mensen hebben vaak een combinatie van problemen, waar veel instellingen inzet op plegen die niet altijd voldoende is, of wordt geaccepteerd. Hierdoor ontstaan schrijnende en soms ook gevaarlijke situaties. Voor de mensen zelf, voor hun gezin, maar ook voor hun leefomgeving. Een voorbeeld hiervan is een persoon met verward gedrag die een gezin heeft of onderdeel is van een gezin, waar ook sprake is van andere problematiek huiselijk geweld, schulden, verslaving, criminele activiteiten etc.

We merken als gemeente dat we, zowel vanuit zorg en vanuit veiligheid erg druk zijn in de waan van de dag om de uitstraling en de problemen te dempen, maar merken dat we onvoldoende tijd hebben

om gezamenlijk en op strategisch niveau de (systeem)problemen te zien en die op een duurzame wijze op te lossen. Dit kan soms het gevoel geven dat er aan symptoombestrijding wordt gedaan en dat het niet of onvoldoende lukt om de werkelijke oorzaak van het probleem aan te pakken.

De strategische blik is intern nodig, maar zeker ook tussen de gemeente en haar partners zoals het Zorg en Veiligheidshuis als schakel naar de justitieketen. We, gemeente en partners, krijgen steeds meer taken, die meer complex zijn zonder dat we op voorhand altijd een antwoord weten. Het is soms een worsteling om tot een passende oplossing te komen, waardoor het voor betrokken en omwonenden soms lijkt dat er niets gebeurt.

Bij de burgemeester gaat samen met de wethouder(s) zorg, welzijn en maatschappelijke opvang de verbinding organiseren om hier oplossing aan te bieden en de samenhang tussen het sociaal en veiligheidsdomein te versterken. Dit thema omvat met name de sociale veiligheid, omdat het de persoonlijke veiligheid van burgers raakt. Extra boa's in de wijken waarover in het coalitieakkoord wordt gesproken kunnen waar mogelijk een extra bijdrage leveren.

Openbare orde:

De burgemeester is op grond van artikel 172 Gemeentewet belast met de handhaving van de openbare orde in zijn gemeente. Openbare orde is de normale gang van het maatschappelijk leven op een bepaalde plaats en onder de gegeven omstandigheden. Het openbaar bestuur heeft bevoegdheden nodig om de openbare orde te handhaven. De bevoegdheden van de burgemeester zijn opgenomen in de Gemeentewet. In de Politiewet 2012 zijn bepalingen opgenomen die de rol van de burgemeester en de raad op het gebied van openbare orde en veiligheid onderstrepen. De afgelopen decennia zijn de bevoegdheden van het openbaar bestuur toegenomen. Aan de burgemeesters zijn tal van nieuwe bevoegdheden toegekend.

Naast bevoegdheden op basis van de Gemeentewet en op basis van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) oefent de burgemeester bevoegdheden uit op basis van bijzondere wetten. Bij de bevoegdheden op basis van de Gemeentewet horen onder andere bevoegdheden die voort zijn gekomen uit de Wet maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast. Op basis van de APV oefent de burgemeester bevoegdheden uit die onder andere betrekking hebben op de sluiting van panden, bestuurlijke ophouding, cameratoezicht en aanwijzing van gebieden voor preventief fouilleren en het opleggen van gebiedsverboden. Verder heeft de burgemeester bijzondere bevoegdheden op basis van de wet BOPZ en de Wet tijdelijk huisverbod. De burgemeester legt over het uitoefenen van deze bevoegdheden verantwoording af aan de gemeenteraad.

In het kader van deze bestuursopdracht wordt onderzocht hoe onderdelen kunnen worden geïntensiveerd.

Relatie met IVP en raadsagenda

Veiligheidsbeleid is in de basis facetbeleid, in veel beleidsterreinen is veiligheid een schakel. Het brede spectrum is ook terug te vinden in het Integraal VeiligheidsProgramma dat de raad recent heeft vastgesteld. Zo zijn er veel taken die binnen de verantwoordelijkheid van het college vallen. De burgemeester heeft als bestuursorgaan bij wet specifieke verantwoordelijkheden gekregen, waarbij hij de afstemming moet zoeken in de lokale driehoek met Politie en OM. De bestuursopdracht betekent op onderdelen een intensivering, dat geldt ook voor het coalitieakkoord. Ook kan de bestuursopdracht bijdragen aan de eventuele uitwerking van het thema veiligheid in het kader van het raadsakkoord/coalitieakkoord. Een uiteraard vind er straks in het nieuwe college opnieuw afstemming plaats tussen de verschillende onderdelen binnen de portefeuilles van de leden van het college die raakvlakken hebben met het thema veiligheid en met de bevoegdheden van de burgemeester. Hierbij gaat het om integrale veiligheid in de openbare ruimte, beschermd wonen, Veilig Thuis Twente enz.

Proces en resultaat

De burgemeester is bestuurlijk opdrachtgever van deze bestuursopdracht. De Algemeen directeur / gemeentesecretaris is ambtelijk opdrachtgever. Hij trekt hierin nauw op met de ambtelijk opdrachtnemer, gedelegeerd opdrachtnemer.

Samen met de meest betrokken wethouders, al dan niet in apart gepositioneerd wordt invulling gegeven aan de opdracht. Uiteraard is de positionering van de gemeenteraad daarbij ook van belang.

De bestuursopdracht wordt uitgewerkt aan de hand van een analyse, gezamenlijke inventarisatie naar opgaven en van zaken die we in de stad zien, maar ook ontwikkelingen bij andere partners en de landelijke ontwikkelingen binnen de bevoegdheden van de burgemeester. (oa. advies Elzinga) Op basis hiervan wordt de uitvoeringsagenda opgeleverd.

. Concreet betekent dit:

- Inzicht in de opgaven
- Aanpak van de opgaven
- Duidelijke rol en taakverdeling burgemeester, college, betrokkenheid raad
- Inzicht geven in de beschikbare en benodigde middelen nodig voor de uitvoering

Uitgangspunten en randvoorwaarden

Tijdplanning en rapportage

Nadat de bestuursopdracht is akkoord bevonden vindt de uitwerking plaats van de verschillende onderdelen.

Fase 1 analyse en inzicht in de opgaven wordt na de zomer 2022 opgeleverd

Fase 2 mogelijke maatregelen, aanscherping van beleid

Fase 3 keuzes inclusief beschikbare en benodigde middelen

Fase 4 uitvoering

Kosten

De kosten voor de eerste fase van de bestuursopdracht worden gedekt uit bestaande middelen van de betrokken domeinen. Verdere kosten worden benoemd in de uitkomst van fase 1

Evaluatie

Op basis van de uitkomst van fase 1 en het vervolg, worden logische evaluatiemomenten bepaald.

CONCEPT